

УДК 343.982.4:364

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.4.38>

ЗНАЧЕННЯ ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ У ВИЯВЛЕННІ ФАЛЬСИФІКАЦІЙ ПІД ЧАС РОЗПОДІЛУ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ

Копитько В.Ю.,
*аспірантка кафедри криміналістичного забезпечення та
судових експертиз ННЕКІ
Національна академія внутрішніх справ
ORCID: 0009-0002-4275-1390
e-mail: vkopytko@ukr.net*

Копитько В.Ю. Значення технічної експертизи документів у виявлення фальсифікацій під час розподілу гуманітарної допомоги.

В статті визначено основні порушення у сфері гуманітарної допомоги, такі як використання її не за призначенням, зокрема в комерційних цілях, затримка публікації рішень про визнання товарів гуманітарною допомогою, а також порушення термінів її контролю. Наведено приклади зловживань, що включають уникнення митних платежів на дорогі товари, продаж гуманітарної допомоги, її використання з політичною агітацією та привласнення службовими особами.

Особлива увага приділяється питанню фальсифікації документів, що охоплює підробку митних декларацій, актів приймання-передачі, внутрішньої звітності та сертифікатів якості. Підкреслюється, що такі дії ускладнюють відстеження, контроль та притягнення винних до відповідальності, створюючи «сірі зони» для незаконних обороток. Зазначено, що технічна експертиза документів є незамінним інструментом для виявлення прихованих змін, підробок та невідповідностей, які неможливо встановити візуально.

Розглянуто об'єкти технічної експертизи документів, які включають грошові знаки, документи, що посвідчують особу (паспорти, свідоцтва), проїзні квитки, фінансові та страхові бланки, цінні папери, а також технічні засоби для створення документів (печатки, штампи, засоби письма). Виділено два ключові типи досліджень: ідентифікаційні, що визначають тотожність об'єктів за їх фізичними характеристиками, та діагностичні, які аналізують властивості документів для виявлення змін або прихованих текстів. Наведено орієнтовні питання, що вирішуються під час проведення експертизи.

Висвітлено роль Автоматизованої системи реєстрації гуманітарної допомоги, як важливого інструменту для боротьби зі зловживаннями. Підкреслено значення поєднання експертних методів із цифровими технологіями моніторингу, що підвищують ефективність контролю та забезпечують доказову достовірність висновків під час судового розгляду справ про підробки. Система забезпечує прозорість, електронний облік та фіксацію всіх даних про вантажі в режимі реального часу, що значно ускладнює можливості для фальсифікацій та приховування інформації, завдяки відстеженню ланцюгів зберігання та валідації метаданих.

Ключові слова: гуманітарна допомога, фальсифікація, нецільове використання, технічна експертиза, підробка.

Kopytko V.Y. The importance of technical examination of documents in detecting fraud during the distribution of humanitarian aid.

The article identifies the main violations in the field of humanitarian aid, such as its use for purposes other than its intended purpose, in particular for commercial purposes, delay in the publication of decisions on the recognition of goods as humanitarian aid, as well as violation of the deadlines for its control. Examples of abuses are given, including evasion of customs payments on expensive goods, sale of humanitarian aid, its use for political campaigning, and appropriation by officials.

Particular attention is paid to the issue of document falsification, which includes the forgery of customs declarations, acceptance and transfer acts, internal reporting, and quality certificates. It is emphasized

that such actions complicate tracking, control, and bringing perpetrators to justice, creating “gray zones” for illegal transactions. It is noted that technical examination of documents is an indispensable tool for detecting hidden changes, forgeries, and inconsistencies that cannot be detected visually.

The objects of technical examination of documents are considered, which include banknotes, identity documents (passports, certificates), travel tickets, financial and insurance forms, securities, as well as technical means for creating documents (seals, stamps, writing instruments). Two key types of studies are distinguished: identification, which determine the identity of objects by their physical characteristics, and diagnostic, which analyze the properties of documents to detect changes or hidden texts. The indicative issues that are resolved during the examination are given.

The role of the Automated System for Registration of Humanitarian Aid is highlighted as an important tool for combating abuse. The paper emphasizes the integration of forensic techniques with digital monitoring systems, which strengthen transparency, improve verification accuracy, and provide a reliable evidentiary basis for criminal investigations and court proceedings. The system provides transparency, electronic accounting and recording of all data on cargo in real time, which significantly complicates the possibilities for falsification and concealment of information, via robust custody-tracking and metadata validation.

Key words: humanitarian aid, falsification, misuse, technical expertise, counterfeit.

Постановка проблеми. В умовах розширених кризових явищ, зокрема повномасштабної війни на території України, спостерігається суттєве збільшення обсягів міжнародної гуманітарної підтримки, що, в свою чергу, формує сприятливі умови для різних форм зловживань, шахрайських дій та підробок. Зафіксовано безліч випадків нецільового використання гуманітарної допомоги, її реалізації, використання в політичних цілях, а також легалізації комерційних товарів під виглядом гуманітарних вантажів для уникнення сплати митних зборів. Технічна експертиза документів ключовим інструментом для виявлення прихованих змін, підробок та невідповідностей, які неможливо встановити за допомогою звичайного візуального огляду.

Метою статті є аналіз проблеми фальсифікації документів у сфері розподілу гуманітарної допомоги в Україні в умовах широкомасштабної кризи та обґрунтування ролі технічної експертизи документів як ключового інструменту для виявлення, запобігання та розслідування таких злочинів.

Стан опрацювання проблематики. Спеціалізовані публікації, які безпосередньо стосуються саме значення технічної експертизи документів у виявленні фальсифікацій під час розподілу гуманітарної допомоги, наразі відсутні. Однак, для розуміння загальних аспектів технічної експертизи документів та її ролі у боротьбі з фальсифікаціями для проведення власного дослідження теми можна зазначити наступних вчених, які займалися вивчення цієї теми. В.В. Коваленко [1] у своїй праці розглядає значення технічної експертизи документів у широкому контексті боротьби зі злочинністю, що включає й випадки фальсифікацій. Хоча вона не фокусується конкретно на гуманітарній допомозі, описані методи та принципи експертизи є універсальними та можуть бути застосовані для виявлення підробок у будь-яких документах, що стосуються розподілу допомоги. О.В. Воробей, А.В. Кофанов [2] у своєму посібнику викладають теоретичні основи та практичні методи проведення експертизи документів, включаючи ідентифікацію друкарських засобів, аналіз підписів, виявлення дописок, виправлень та інших видів фальсифікацій. К.М. Ковальов аналізує способи встановлення давності створення документа, що важливо для розслідування зловживань [3]. М.Ю. Будзієвський [4] уточнює поняття техніко-криміналістичного дослідження, підкреслюючи його багаторівневу структуру. Т.Ф. Безсонна [5] розглядає проблеми призначення експертизи в судовій практиці. А. Біла [6] акцентує на правових аспектах допустимості результатів. Праці О.Л. Кобилянського, В.А. Корнеєвої [7] і В.В. Копчі [8] подають методіку дослідження матеріальної структури документа. В.С. Сезонов [9] окреслює історичний розвиток методів і технічних рішень, які лежать в основі сучасної практики виявлення фальсифікацій.

Виклад основного матеріалу. В умовах широкомасштабних криз, зокрема, таких як повномасштабна війна в Україні, обсяги міжнародної гуманітарної допомоги суттєво збільшуються. Цей постійно зростаючий потік, хоча і є вкрай важливим, на жаль, створює сприятливі передумови для різного роду зловживань, шахрайства та підробок. Подібні злочинні дії негативно впливають на довіру як до національних структур, так і до міжнародних спонсорів, і що найважливіше – позбавляють вразливих людей та Збройні Сили України надзвичайно потрібних ресурсів.

Відповідно до Закону України «Про гуманітарну допомогу», гуманітарною допомогою називають конкретну, адресну, безоплатну підтримку, яка може бути як у вигляді готівки, так і в натуральній формі [10]. Це також безповоротна фінансова допомога чи добровільні внески, або ж допомога, виражена у виконанні робіт чи наданні послуг. Така допомога надходить від закордонних та вітчизняних донорів, які керуються гуманними мотивами, і надається отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або ж за її межами.

Одержувачі гуманітарної допомоги [10]:

- а) громадські об'єднання та їхні організаційні структури, що створені для реалізації статутної діяльності без мети фінансової вигоди;
- б) некомерційні державні та комунальні підприємства, установи, організації та органи місцевого самоврядування;
- в) центральний орган виконавчої влади, відповідальний за державну політику у сфері цивільного захисту (ДСНС), та/або інший уповноважений центральний орган виконавчої влади – для забезпечення сил цивільного захисту, які підпорядковуються цим органам;
- г) Товариство Червоного Хреста України, а також його обласні та місцеві представництва;
- г) благодійні організації;
- д) релігійні організації, зареєстровані відповідно до процедури, встановленої Законом «Про свободу совісті та релігійні організації»;
- е) установи, підприємства, заклади незалежно від форми власності, що забезпечують реабілітацію осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю згідно з державними соціальними стандартами у сфері реабілітації, надавачі соціальних послуг, зареєстровані у Реєстрі надавачів та отримувачів соціальних послуг;
- є) надавачі медичних та/або реабілітаційних послуг, незалежно від форми власності, що мають угоду про медичне обслуговування населення з Національною службою здоров'я України, заклади охорони здоров'я, що перебувають у віданні суб'єктів сектору безпеки і оборони;
- ж) відокремлені підрозділи закордонних неурядових організацій, акредитовані в Україні;
- з) представництва міжнародних міжурядових організацій в Україні (без потреби створення юридичної особи);
- и) дипломатичні представництва, консульські установи іноземних держав в Україні.

Отримувач гуманітарної допомоги передає її безпосереднім набувачам – наприклад, військовим підрозділам, внутрішньо переміщеним особам та іншим потребуючим. У процесі надання, отримання та розподілу гуманітарної допомоги кожен учасник виконує свою чітко визначену функцію.

Одержувачами, власне, і є ті особи, яким надається відповідна підтримка. Найчастіше це цивільні громадяни, що постраждали внаслідок воєнних дій, військовослужбовці, підрозділи сил оборони та безпеки, внутрішньо переміщені особи чи будь-які інші категорії населення, котрі мають потребу у такій допомозі.

Для ввезення гуманітарної допомоги в Україну передбачено попередню реєстрацію в Автоматизованій системі обліку гуманітарної допомоги [11]. Для цього отримувач має пройти авторизацію за допомогою Кваліфікованого електронного підпису (КЕП). Після цього слід вказати код ЄДРПОУ організації, і система автоматично підтягне дані про місце її реєстрації та керівництво. Отримувачеві буде автоматично присвоєно індивідуальний номер у Єдиному реєстрі. Далі потрібно заповнити інформацію про вантаж, тобто зазначити перелік товарів, які планується завезти. Після цього система генерує унікальний код гуманітарного вантажу, який використовується під час митного оформлення замість традиційної паперової декларації. Після прибуття допомоги в Україну в системі автоматично формується звіт, у якому зазначено, куди саме були передані отримані товари. Гуманітарним вантажем можуть бути визнані будь-які товари, що не заборонені до ввезення в Україну. Їх дозволено ввозити у будь-якій кількості, будь-якими особами, без потреби в додаткових дозволах, листах або повідомленнях. До переліку гуманітарної допомоги можуть входити продукти харчування, тканини, одяг, взуття, посуд, а також товари військового призначення – зокрема зброя, боєприпаси, міни, ракети, дихальні та газові маски, навігаційне обладнання, танки, судна, легкові автомобілі, трактори, пасажирські вагони й вибухові речовини [12].

Основним документом, що підтверджує передачу гуманітарної допомоги, є акт приймання-передачі. Його оформлення необхідне для фіксації у Автоматизованій системі гуманітарної допомоги факту передачі вантажу кінцевим отримувачам, що підтверджує відсутність товарів на балансі організації-отримувача [13].

Нерідко під виглядом гуманітарних вантажів в Україну завозять товари – підгузки, солодощі, ліки, одяг, взуття, дитяче харчування – які потім потрапляють у вільний продаж, обходячи сплату митних платежів. Це призводить до витіснення українських виробників з ринку, адже імпортовані товари стають дешевшими завдяки відсутності податкового навантаження. Подібні дії створюють штучну конкуренцію, перешкоджають розвитку вітчизняної харчової, легкої та фармацевтичної промисловості, а також завдають прямої шкоди державному бюджету через недоотримані податки [13].

Фальсифікації можуть охоплювати широкий спектр паперів: від офіційних митних декларацій та актів приймання-передачі до внутрішньої звітності та сертифікатів якості. Це ускладнює процес відслідковування, контролю та притягнення до відповідальності винних осіб, створюючи «сірі зони» для незаконних оборотів. Збільшення обсягів надходження допомоги часто супроводжується необхідністю її якнайшвидшого розподілу. Така ситуація обмежує можливості для ретельної та повної перевірки кожного документа та вантажу, що, в свою чергу, підвищує привабливість подібних схем для зловмисників. Зростає ймовірність того, що фальсифікації залишаться непоміченими, що вимагає пропорційного посилення контрольних механізмів.

Технічна експертиза документів є незамінним та вузькоспеціалізованим інструментом для виявлення прихованих змін, підробок та невідповідностей, які неможливо встановити за допомогою звичайного візуального огляду. Вона дозволяє не тільки констатувати факт підробки, але й відновити первинний зміст документів, ідентифікувати засоби та способи їх виготовлення чи зміни, що є критично важливим для формування доказової бази у кримінальних провадженнях. Зловмисники використовують все більш витончені та технологічні методи фальсифікації, такі як хімічне травлення, переклеювання елементів, копіювання на просвіт або монтаж. Ці складні методи вимагають спеціалізованого обладнання та глибоких знань, які надає технічна експертиза. Застосовуючи мікроскопічні, спектральні, хімічні та інші методи, технічна експертиза здатна виявити приховані зміни та ознаки підробки, що робить її незамінною для розкриття висококваліфікованих фальсифікацій, які в іншому випадку залишилися б непоміченими, і є критично важливим етапом у доведенні злочину. Без глибокого та методичного технічного аналізу викриття складних, професійно виконаних схем фальсифікації, що часто супроводжують розкрадання гуманітарної допомоги, було б практично неможливим [14].

Технічна експертиза документів – це спеціалізована галузь судової експертизи, що зосереджена на всебічному дослідженні матеріалів документів (таких як папір, чорнила, барвники, друкарські засоби, клеї) та їх реквізитів (підписи, печатки, штампи, текст, фотокартки) з метою встановлення фактів їх виготовлення, зміни або використання. Основна мета проведення такої експертизи полягає у виявленні будь-яких ознак підробки, відновленні первинної інформації, що була прихована або змінена, а також у встановленні обставин, пов'язаних з виготовленням документа або внесенням до нього змін. Ці дані є критично важливими для встановлення істини у справах, пов'язаних з шахрайством, розкраданням та іншими злочинами у сфері розподілу гуманітарної допомоги [15].

Технічна експертиза документів є дослідження документа, що виконується у процесуальній формі за дорученням органу розслідування або суду, з метою визначення способу його створення, встановлення наявності змін і методів їх внесення, виявлення видимих написів, а також ідентифікації об'єктів та матеріалів, що використовувались при виготовленні документа або внесенні до нього змін. Предметом технічної експертизи документів є факти та обставини, пов'язані з виготовленням документів, способом внесення змін, виявлених невидимих написів, які визначаються на основі спеціальних знань в галузі технічного дослідження документів у передбаченому законом порядку.

До об'єктів дослідження належать також проїзні квитки на всі види транспорту, документи на перевезення вантажів, а також поштові знаки оплати – марки, конверти з марками, листівки [16].

Окрему категорію становлять документи, що стосуються грошового обігу: ощадні, чекові, депозитні книжки, чеки (грошові, майнові, розрахункові), фінансові та страхові бланки, акредитиви, податкові, митні та акцизні марки, доручення на видачу коштів або майна, сертифікати якості, документи на експорт/імпорт, поліси страхування, ліцензії тощо.

До об'єктів експертизи належать також технічні засоби й поверхні, які використовуються для створення документів та їх реквізитів: засоби письма, друкарські форми, печатки, штампи. Важливим елементом експертизи є також сам зміст документа – його текст, підписи, відбитки печаток і штампів.

Технічна експертиза документів поділяється на два ключові типи досліджень: ідентифікаційні та діагностичні [17].

Ідентифікаційні дослідження мають на меті визначити тотожність об'єктів за їх фізичними характеристиками. Це може включати, наприклад, розпізнавання конкретних об'єктів за слідами, які вони залишили – наприклад, друкарських форм, штампів, печаток, елементів друкарських машинок, матриць касових апаратів, копіювальних пристроїв та інших. Досліджується також обладнання, фотонегативи та інші засоби, що використовуються для створення друкованої продукції або печаток. Крім того, з'ясовується джерело походження документа, тобто чи має він спільне походження з іншим документом або технічним засобом.

Діагностичні дослідження сфокусовані на аналізі властивостей окремого документа або його компонентів. У рамках цього напряму визначають спосіб виготовлення документа або його частин, встановлюють, чи були внесені зміни до початкового змісту, виявляють приховані або малопомітні тексти. Також досліджується послідовність накладення текстових елементів, які перетинаються, що дозволяє з'ясувати, що саме було написано раніше. Додатково визначають тип, клас, модель друкарського чи копіювального пристрою, за допомогою якого було створено документ.

Цей вид експертизи тісно переплітається з іншими різновидами криміналістичних досліджень, зокрема з трасологічною експертизою та експертизою почерку.

Технічна експертиза реквізитів документів має на меті вирішення комплексу задач, пов'язаних з аналізом способу виготовлення документів, виявленням змін в їхньому змісті, а також визначенням джерел походження окремих елементів. Одним з ключових завдань є визначення особливостей виготовлення друкованих засобів, зокрема, печаток, штампів та інших пристроїв, а також характеру залишених ними відбитків. Значну увагу приділяють виявленню фактів внесення змін до документа, що могли бути зроблені шляхом підчищення, дописування, витравлення тексту, переклеювання фотографій або додавання нових фрагментів.

Окремо проводиться ідентифікація печаток, штампів, факсиміле та засобів копіювальної техніки за їхніми відбитками, а також компостерних пристроїв – за характером та формою просічок. Також можливе встановлення, який саме інструмент для письма був використаний – ручка, маркер чи інший засіб – на основі аналізу штрихів. У разі необхідності експерти визначають особу, яка друкувала текст на машинці, малювала чи вирізала зображення, аналізуючи індивідуальні риси виконавця [18].

Серед завдань експертизи також є встановлення відповідності окремих літер певному шрифтовому набору, а також визначення приблизного часу створення документа або його частин. Саме з цією метою у практиці ДНДЕКЦ запроваджено новий напрям технічного дослідження – встановлення давності виготовлення документа, що передбачає застосування спеціалізованих методик датування на основі властивостей матеріалів, умов зберігання та технологічних ознак. Крім того, експерти визначають послідовність нанесення перехресних записів, що дозволяє виявити, яка інформація була нанесена першою.

Фальсифікації документів у сфері гуманітарної допомоги поділяються на повні та часткові. Повні фальсифікації передбачають створення повністю вигаданих, неіснуючих документів, наприклад, фальшивих митних декларацій. Часткові ж полягають у внесенні змін до справжніх документів, які вже існують, наприклад, через підчистку або дописку в акті приймання-передачі. Такі підробки можуть стосуватися як зовнішніх елементів документа, зокрема підписів, печаток або штампів, так і його змістовної частини – цифр, дат, переліку товарів, найменувань отримувачів чи вказаного цільового призначення допомоги.

Основними документами, які найчастіше стають об'єктами фальсифікацій у сфері гуманітарної допомоги, є акт приймання-передачі, митна декларація, товарно-транспортна накладна, звіти про наявність і розподіл допомоги, декларації в Автоматизованій системі, сертифікати якості або походження, а також гарантійні листи кінцевого отримувача. Акт приймання-передачі є базовим документом, який фіксує передачу допомоги від донора до юридичної особи. Його фальсифікація дозволяє приховати розкрадання або нецільове використання. Митна декларація, що підтверджує безмитне ввезення допомоги, у разі її підробки дає змогу легалізувати комерційні товари під виглядом гуманітарних або приховати реальні обсяги вантажу [19].

Фальсифікація товарно-транспортної накладної дозволяє змінити дані про маршрут переміщення, обсяг або кінцевого одержувача. Звіти про наявність та розподіл допомоги підробляються для фіктивного списання, приховування залишків або перенаправлення ресурсів. Підробка декла-

рацій в Автоматизованій системі обліку дозволяє вводити неправдиві дані в електронну систему з метою легалізації фальшивих операцій. Сертифікати якості та походження використовуються для підтвердження законності та безпечності товарів – їх підrobка дозволяє збувати небезпечну або контрафактну продукцію.

Фальсифікації документів у сфері гуманітарної допомоги можуть мати різні форми, кожна з яких має власну схему реалізації, уразливі документи та методи виявлення. Одним із найпоширеніших видів підrobок є фальсифікація митних декларацій та дозволів на ввезення. У таких випадках комерційні товари ввозяться під виглядом гуманітарної допомоги з метою уникнення митних платежів або приховування справжніх обсягів вантажу. Підrobляються митні декларації, дозволи на ввезення та сертифікати походження. Для виявлення таких порушень застосовуються мікроскопічний аналіз, спектральне дослідження чорнил та паперу, аналіз у невидимому спектрі, а також виявлення монтажу документа.

Іншим поширеним видом фальсифікації є внесення змін до актів приймання-передачі або звітів про розподіл гуманітарної допомоги. Метою таких змін є приховування фактів розкрадання, нецільового використання або фіктивного списання. Змінюються дані про кількість, тип, дати отримання допомоги. В експертній практиці використовуються мікроскопічний аналіз, хімічна експертиза, аналіз послідовності нанесення штрихів, а також методи відновлення первинного змісту документа.

Фальсифікація реквізитів, зокрема підписів, печаток та штампів, є способом надати фіктивним документам вигляду офіційних. Такі дії використовуються для легалізації несанкціонованих операцій, підтвердження фіктивних угод або вигаданих фактів. Здебільшого це стосується актів, накладних, договорів та інших документів, де обов'язкова наявність підпису або печатки. Для виявлення фальсифікацій застосовують графологічну експертизу підписів, мікроскопічний аналіз, вивчення рельєфу та дослідження у невидимому спектрі.

Також розповсюдженою є практика створення фіктивних сертифікатів якості або походження, особливо при імпорті ліків. Підrobлені документи дозволяють реалізовувати прострочену, фальшиву або пошкоджену продукцію під виглядом гуманітарної допомоги. Такі випадки викриваються за допомогою спектрального аналізу паперу та чорнил, виявлення монтажу, а також ідентифікації друкарських засобів, використаних для виготовлення документів.

Ефективна протидія фальсифікаціям документів у сфері розподілу гуманітарної допомоги вимагає багатогранного підходу, що включає посилення контролю, активну роль правоохоронних органів та постійне вдосконалення методологій.

З 1 квітня 2024 року в Україні запрацювала Автоматизована система реєстрації гуманітарної допомоги. Її головне завдання – полегшити та зробити прозорим процес ввезення та обліку гуманітарки, особливо для волонтерів і громадських об'єднань. Цей цифровий сервіс дав змогу повністю відмовитися від паперових форм, що суттєво зменшило простір для зловживань під час імпорту та розподілу гуманітарних товарів. До того ж, система забезпечує комфортне зберігання та перегляд всієї історії ввезення допомоги в одному місці, що надзвичайно важливо для фондів, організацій та контролюючих органів.

Станом на початок червня 2024 року в системі вже налічується понад 50 тисяч записів про вантажі, зареєстровано більше 44 тисяч декларацій та більше 9,5 тисяч отримувачів допомоги. Завдяки впровадженню єдиного цифрового реєстру, система значно ускладнює можливість фальсифікацій. Усі відомості про обсяг, склад, маршрут, відправника та одержувача вантажу фіксуються в режимі реального часу й не підлягають змінам без можливості відстеження. Це унеможливило створення фіктивних документів, дублювання записів, а також приховування чи спотворення інформації про реальний рух гуманітарних вантажів [20].

Висновки. Технічна експертиза документів відіграє незамінну та критично важливу роль у системі виявлення та протидії фальсифікаціям під час розподілу гуманітарної допомоги. В умовах зростаючих обсягів допомоги та адаптивності злочинних схем, що експлуатують як «паперові» прогалини, так і «цифрові» вразливості, саме глибокий технічний аналіз дозволяє виявляти приховані зміни, відновлювати первинний зміст документів та ідентифікувати способи та засоби підrobки.

Комплексність завдань технічної експертизи, що охоплює виявлення підчисток, травлень, дописок, монтажу, а також встановлення послідовності штрихів та ідентифікацію виконавців, є прямою відповіддю на багатогранність методів фальсифікації. Здатність експертизи

відновлювати первинний зміст документа є не лише технічним досягненням, а й ключовим юридичним інструментом, що надає беззаперечні докази для притягнення винних до відповідальності.

Забезпечення доброчесності у сфері розподілу гуманітарної допомоги є не лише питанням законності, а й фундаментом довіри суспільства до державних інституцій та міжнародних партнерів. Постійне вдосконалення методологій технічної експертизи та інтеграція її висновків у комплексні стратегії боротьби з корупцією та шахрайством є запорукою ефективного використання життєво важливих ресурсів та підтримки тих, хто найбільше їх потребує.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених організованими групами чи злочинними організаціями / Коваленко В.В., Бондар В.С., Вигівський І.М., Дрозд В.Г., Слухаєнко Ю.М. Київ: Алерта, 2024. 136 с.
2. Воробей О.В., Кофанов А.В. Техніко-криміналістичне дослідження документів. Навч. посіб. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2011. С. 204-209.
3. Ковальов К.М. Основи методики судової експертизи встановлення давнини виготовлення документа: дис. на здобуття ступеня д-ра філософії Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2022. 235 с. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/ade36d6c-8e4f-45a7-ad86-fcfd8295b344/content>.
4. Будзієвський М.Ю. До визначення поняття техніко-криміналістичного дослідження документів. Держава та регіони. Серія: Право. 2009. № 3. С. 80–83.
5. Безсонна Т.Ф. Проблеми призначення технічної експертизи документів. *Право і безпека*. 2021. № 1 (80). С. 72-77. DOI: 10.32631/pb.2021.1.10.
6. Біла А. Правові аспекти проведення почеркознавчого дослідження (почеркознавчої експертизи). Актуальні питання вдосконалення судово-експертної та правоохоронної діяльності: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 24 черв. 2022 р.). Кропивницький, 2022. С. 307–309. URL: <https://law.duan.edu.ua/images/PDF/2022/1/6.pdf>.
7. Кобилянський О.Л. Криміналістичне дослідження документів. *Distum Fastum*. 2022. № 1. С. 40–56. URL: <https://df.duit.in.ua/index.php/dictum/article/view/217/191>.
8. Копча В. В. Криміналістичне дослідження документів. Криміналістична техніка, тактика і методика: навч. посіб. Одеса, 2022. С. 67–76. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/40899>.
9. Сезонов В.С. Генезис криміналістичного дослідження документів як галузі криміналістичної техніки. *Право і Безпека*. 2020. № 2. С. 133–140. URL: <https://pb.univd.edu.ua/index.php/PB/article/download/367/284>.
10. Закон України «Про гуманітарну допомогу» від 22.10.1999 № 1192-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text2>.
11. Автоматизована система реєстрації гуманітарної допомоги. URL: <https://good.gov.ua>.
12. Мельник С.М. Судова технічна експертиза документів. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 345 с.
13. Крохмаль І.М. Документ у сучасній документно-комунікативній системі. *Науковий вісник Донбасу*: Електронне наук. фахове вид. 2011. № 3 (15). URL: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN15/11kimsds.pdf>.
14. Доліновський Ю.С. Особливості виявлення та розслідування злочинів, що вчиняються під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Нац. ун-т «Львів. Політехніка». Львів, 2018. 258 с.
15. Зловживання з гумдопомогою і посвідченнями волонтерів: під підозрою подружжя експівробітників Червоного Хреста з Києва. Суспільне Новини. URL: <https://suspilne.media/kyiv/783361-zlovzivanna-z-gumdopomogou-i-posvidcennami-volonteriv-pid-pidozrou-podruzza-ekspivrobitnikiv-cervonogo-hresta-z-kieva>.
16. Комар Ю.М. Визначення поняття спеціальні знання та їх використання в кримінальному провадженні. Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу. 2017. С. 284–286.
17. Криміналістика в питаннях і відповідях : навчальний посібник / А.В. Іщенко та ін. Київ, 2016. 118 с.

18. Пясковський В.В. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2015. Вип. 15. С. 90-96.
19. Білинський В.В. Механізм фінансових розслідувань: сучасна практика та перспективи розвитку в Україні. 2018. 113 с.
20. Криміналістичне документознавство: Практ. посіб. / [В.В. Бірюков, В.В. Коваленко, Т.П. Бірюкова, К.М. Ковальов]; За заг. ред. В.В. Бірюкова. К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2007. 332 с.
21. Тягнирядно Л. Як ввозити, обліковувати та списувати гуманітарну допомогу з появою електронної системи реєстрації. URL: <https://zmina.info/instructions/yak-vvozyty-oblikovuvaty-ta-spysuvaty-gumanitarnu-dopomogu-z-poyavoyu-elektronnoyi-systemy-reyestracziyi>.